

Череватюк В. Б., Сай Р. Є.

УДК 340.114(045)

В. Б. Череватюк,
кандидат історичних наук, доцент

Р. Є. Сай,
студентка магістратури

ІНСТИТУТ ПРИМИРЕННЯ ТА МЕДІАЦІЯ В КОНТЕКСТІ СПЕЦИФІКИ МЕНТАЛЬНОСТІ СТОРІН КОНФЛІКТУ

Національний авіаційний університет
проспект Космонавта Комарова, 1, 03680, Київ, Україна
E-mails: vitacherev@ukr.net, say97@icloud.com

Мета: автори досліджують правову природу інституту примирення та його співвідношення із медіацією. Метою статті є аналіз особливостей застосування інституту примирення у різних сферах суспільного життя та проведення аналізу залежності між примиренням та особливостями ментальності сторін при застосуванні процедур примирення чи в подальшому медіації. **Методи:** методологічну основу дослідження склали загальнонаукові методи пізнання, порівняльно-правовий; соціологічний; логічний; діалектичний. **Результати:** констатовано, що успішність примирення прямо залежить від ментальних особливостей сторін, які беруть участь у конфліктній ситуації. Доведено, що фактором гальмування розвитку медіації є ментальна складова. Відповідно, вважаємо, що запровадження інституту медіації має бути поступальним процесом і не бути особливо нормативно зарегульованим. **Обговорення:** у даній статті автори розвивають думку про те, що медіацію слід відрізняти від примирення, остання часто може бути складовою медіації, а часом самостійним процесом, який регламентується соціальними нормами.

Ключові слова: медіація; інститут примирення; законодавче закріплення; ментальність; позасудове вирішення спорів.

Постановка проблеми та її актуальність. Реформи в правовій, соціальній і політичній сферах, які відбуваються сьогодні в Україні, є важливою передумовою для здійснення важливих суспільних перетворень та сприяють інтеграції України у європейську спільноту. Одними із найважливіших – є правова реформа та реформа публічного управління, так як належне функціонування правових і недержавних інституцій часто залежить від наявності розвинутих громадських організацій, соціальних норм, системи комунікацій між членами суспільства, тобто наявності інституційної складової громадянського суспільства, адже таке суспільство – це простір максимальної реалізації особистості у всіх її проявах, в тому числі, і в соціальних комунікаціях.

Сьогодні глобальною тенденцією світового історичного розвитку є зменшення ролі та зна-

чимості держави в історичних подіях. Ця глобальна тенденція докорінно зміщує акценти у співвідношенні індивід – держава на користь неповторного «я» [1]. З іншого боку, вимагає вдосконалення і сам механізм формування громадянського суспільства, особливості комунікацій між його членами, питання спільності цілей та волі, досягненню компромісу, а також в сучасних умовах особливо актуальним є питання примирення як соціальної концепції майбутнього розвитку українського суспільства.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідженням інституту примирення та медіації займаються вчені різних галузей права. Це і, Бурма С. К розглядає проблеми щодо примирення у міжнародному праві, Труба В. І. – щодо примирення в сімейному праві, Сидельников О. Д. – щодо застосування примирення в адміністративному судочинстві, Подцерковний О. – щодо осо-

бливостей примирення в господарському процесі. Також важливими з точки зору нашого дослідження є напрацювання практичних фахівців у даній галузі – Опренка М., Скрипник С. та ін. Варто також відзначити і попередні дослідження одного із авторів статті щодо теоретичного підґрунтя процедури медіації [16]. Проте, значний обсяг напрацювань не вичерпав можливості для подальших досліджень, адже питанням примирення, як одного із механізмів громадянського суспільства не було приділено потрібної уваги. Мало дослідженим є аспект взаємозв'язку примирення і ментальних особливостей сторін конфлікту. В наукових колах піднімається дискусія стосовно поняття і ознак медіації, її правового регулювання, стадій та суб'єктів, але розгляд медіації через призму механізму досягнення згоди в суспільстві не практикується.

Метою статті є аналіз особливостей застосування інституту примирення у різних сферах суспільного життя та проведення аналізу залежності між примиренням та особливостями ментальності сторін при застосуванні процедури примирення чи в подальшому медіації.

Виклад основного матеріалу Варто зазначити, що за останні роки спостерігається значна увага до заявленої в назві проблематики, як громадських діячів, науковців, і юристів практиків, так і політиків та релігійних діячів. У даному дослідженні ми зробимо спробу довести, що примирення може бути самостійним та самодостатнім процесом, але лише результативно примирення дає можливість досягти належної і результативної процедури медіації. Медіацію як посередництво з примирення можна розділити на три великі групи: позасудова, досудова, судова. Ми в своєму дослідженні паралельно зупинимось на позасудовій і частково окреслимо пов'язану із нею досудову медіацію.

Дослідження виникнення і розвитку засобів врегулювання спорів альтернативних судовим рішенням у діючих органах міжнародного правосуддя ЄС може бути не тільки яскравим прикладом привернення уваги науковців до примирливих процедур та інституту дружнього врегулювання, зокрема. Це питання має величезне значення для розуміння формування історичного підґрунтя та динаміки розвитку

існуючих сьогодні видів примирливих процедур, адже всі примирливі процедури засновані на переговорах є їх варіаціями, ускладненими та вдосконаленими, які надають переговорам певний характер напрям, рамки, порядок, варіюють суб'єктів передбачають можливість створення різних критеріїв, що можуть застосовані при виборенні умов примирення. Всі примирливі процедури при фаховому використанні сприяють більш швидкому та ефективному досягненню врегулювання спору. В залежності від судової інституції, яка покликана вирішувати той чи інший спір, або інших обставин спору, сторонам доступний конкретний вид примирливої процедури [2, с. 32].

Так, наприклад, досвід Західної Європи показує, що будівництво миру і примирення між Німеччиною і Францією розпочалося ще до закінчення війни. І саме ті, хто спонукав ті два народи думати про примирення, шукати миру в Європі, пізніше були названі батьками Європейського Союзу [3]. В сучасній міжнародній практиці, на тлі ескалації ряду конфліктів, термін примирення, в більшій мірі досліджується, в розрізі політичних конфліктів та війн, тому такий тип примирення має суспільний характер та базується на ментальності даних учасників конфлікту, їх здатності домовлятися і йти на компроміс та на загальноприйнятих принципах та нормах міжнародного права.

Ментальність сторін конфлікту має велике значення для досягнення примирення. Так, до прикладу М. Опренко задається питаннями: «чи можна навчити людей миритися і доходити компромісу?», «чи потрібна така практика суспільству?». Кожен з нас із впевненістю відповів би, що так, адже без порозуміння більшості громадян було б складно налагоджувати та підтримувати ділові відносини, не кажучи вже про вирішення конфліктних ситуацій. Проте більшість вітчизняних фахівців стверджують: українці звикли, що єдиним засобом захисту особистих інтересів є звернення до суду [4].

Таким чином можна констатувати, що ставлення до медіації, її сприйняття прямо залежить від ментальності, власних уподобань, особистих уявлень, які формуються тривалий період часу під впливом багатьох факторів.

Подібною позиції притримується і Станіслав Скрипник, практикуючий бізнес-медіатор, який

вважає, що «не менш впливовим фактором гальмування розвитку медіації, є ментальна складова. В медіації немає чіткого визначення, немає гарантій виконання, немає примусу – саме тому вона сприймається суспільством з недовірою. Крім того, це тотальна необізнаність, як населення в цілому, так і деяких юристів зокрема (наприклад, адвокатів з цього питання). Ми створили при НАУ комітет з питань медіації. Коли ми проводили семінари та засідання, то виявилось, що люди взагалі не розуміють, що це таке. Одні розуміють її як щось пов'язане з мас-медіа, інші – лише як спосіб врегулювання спору (тобто якщо врегулював спір, то ти вже медіатор) [5].

Розвиваючи думку, спробуємо звернути увагу на швидке поширення та застосування процедури примирення в різних галузях права, що свідчить про її значимість та універсальність.

Тут варто наголосити, що становлення України як демократичної, правової держави, її інтеграція до європейської спільноти передбачають запровадження багатьох нововведень у сфері взаємовідносин держави і приватних осіб, у тому числі в такій важливій царині, як правосуддя. Одним із них є запровадження інституту адміністративної юстиції, завдяки якому фізичні та юридичні особи отримали можливість оскаржити до адміністративного суду рішення, дії чи бездіяльність суб'єктів владних повноважень. Серед багатьох новел адміністративного судочинства важливу роль відіграє інститут примирення сторін, оскільки вперше на законодавчому рівні було закріплено можливість учасників публічно-правового спору врегулювати його мирним шляхом на основі взаємоприйняттого компромісу [6].

Так, наприклад, Кримінально-процесуальний кодекс України передбачає таку форму медіації, як укладення угоди про примирення між потерпілим та підозрюваним (обвинуваченим). Така угода може бути укладена на всіх стадіях кримінального провадження, аж до виходу суду до нарадчої кімнати. Інститут «угоди про примирення між потерпілим та підозрюваним (обвинуваченим)» - є новелою кримінально-процесуального законодавства України. Законодавством України, чітко визначено перелік випадків коли може бути

укладено угоду про примирення. Відповідно до КПК України, укладення угоди про примирення можливе у випадках вчинення підозрюваним (обвинуваченим) кримінального проступку, злочинів невеликої, середньої тяжкості, чи тяжких злочинів провадження, щодо яких здійснюється у рамках приватного обвинувачення (перелік даних злочинів наведено в статті 477 Кримінально-процесуального кодексу України) Особливості укладення угоди про примирення в кримінальному процесі [7].

У господарському праві процедури примирення мають значенням як досудовий спосіб врегулювання, а саме питання мирного, тобто без залучення державного примусу, вирішення економічних спорів та проблематика господарського (арбітражного) процесу тісно пов'язані в тому сенсі, що таке вирішення не тільки запобігає судовим спорам, але й сприяє більш якісному залагодженню економічних конфліктів. Це важливо навіть для випадку, коли позасудове врегулювання не увінчалось успіхом. Адже сторони, які вжили заходів для врегулювання спору в позасудовому порядку, у тому числі досудовому, мають більш чіткі позиції в судовому процесі і надають суду найбільш вивірену можливість оцінити і вирішити неврегульовані питання їх взаємовідносин. Насамперед, має враховуватися, що інститути примирення, які мають безпосереднє відношення до господарського процесу, можуть існувати у кількох формах:

- досудове врегулювання господарських спорів;
- досудове врегулювання розбіжностей, що виникають при укладанні, зміні та розірванні господарських договорів;
- медіація – позасудове врегулювання спорів із залучення професійних осіб, які сприяють примиренню;
- мирова угода у господарському процесі, у тому числі у справах про банкрутство;
- угода про передачу справи на розгляд третейського (арбітражного) суду [8].

Відповідно процедури примирення широко застосовуються в сімейному праві у формі сімейної медіації. Так, на думку В. І. Труби, - «медіація у сімейному праві має бути не альтернативою, а обов'язково передувати судовому вирішенню спорів, і що виникають між учасниками сімейних правовідносин, оскільки має потенціал для про-

цесуальної економії, подолання істотних затримок і витрат, пов'язаних із судовим процесом. Проведення процедури медіації має бути закріплено у СК України нарівні із процедурами спільних домовленостей членів сім'ї, оформлених такими договорами, як договір між батьками про сплату аліментів на дитину, договір про визначення місця проживання дитини тощо. Таким чином, регламентація і поширення медіації як примирної процедури є одним з пріоритетних напрямків удосконалення існуючих в Україні механізмів вирішення цивільних, у тому числі й сімейних, спорів з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів учасників сімейних правовідносин [9]. На перший погляд – це дуже перспектива пропозиція, але чи її обов'язковість і унормованість не призведе до того, що її почнуть сприймати як обов'язковий механізм вирішення спору, і медіація як суспільний процес втрачатиме своє суспільне і примирювальне значення.

«Медіація» (англ. mediation – посередництво) – вид альтернативного процесу врегулювання конфліктів (спорів), метод вирішення питань із залученням посередника (медіатора), який допомагає сторонам конфлікту налагодити комунікацію і проаналізувати конфліктну таким чином, щоб вони самостійно би змогли обрати той шлях вирішення конфлікту, який би задовольняв інтереси і потреби усіх учасників [10, с. 57]. Це міжнародний загальноживаний термін, що відповідає українському терміну «посередництво». Медіацією називають процес переговорів, коли до вирішення спірного питання залучається нейтральна третя сторона – медіатор (посередник), яка веде цей переговорний процес, вислуховує аргументацію сторін щодо суті спору і активно допомагає сторонам зрозуміти свої інтереси, оцінити можливість компромісів і самостійно прийняти рішення, що задовольнить всіх учасників переговорів. Тобто, медіація, це один із так званих альтернативних (позасудових) способів врегулювання спорів, ефективність якого є дуже високою [11].

У багатьох країнах вже давно застосовують медіацію. Навіть в корпоративній культурі західних компаній присутній той же зовнішній

медіатор, який допомагає вирішити спори [5]. Загалом, більшість фахівців в даній сфері приходять до думки, що медіація є в першу чергу технологією, в основу якої лягли знання сучасної конфліктології та психології комунікації [11]. Вона передбачає виконання сторонами послідовних кроків, що дозволяють перейти від протистояння до співпраці, від образ до пошуку взаємовигідних рішень.

Бажання вирішити конфлікт без звернення до суду та великих витрат на професійну правничу допомогу. Неупередженість, відсутність бажання отримати вигоди від рішення яку може прийняти одна із сторін. Нейтральність, безоціночність: під час процесу медіатор не займає позицію однієї зі сторін, не оцінює їх, а в однаковій мірі допомагає обом.

У чому ж основні переваги медіації, чому саме цей спосіб досудового врегулювання спору, які так активно застосовують в багатьох країнах світу?

На нашу думку, головними перевагами медіації є: економія часу; зниження вартості процесу вирішення спору; можливість впливати на результат; конфіденційність процедури; можливість збереження або відновлення ділових взаємин з партнерами; можливість запобігти виникненню подібних конфліктів у майбутньому; гарантія виконання рішення (у випадку успішної медіації). Щодо самої медіації, то процес складається з певних етапів, кожен з яких має свою мету і зміст. Для успішного проведення медіації необхідно, щоб перехід до наступного етапу відбувався після того, як буде досягнуто всі цілі на попередньому.

Отже, на думку науковців, можна виділити п'ять основних етапів медіації, без яких успішне вирішення конфлікту буде неможливо.

Перший етап. Підготовка є вирішальним етапом у процесі медіації. Етап підготовки до спільної зустрічі передбачає роботу з двома важливими компонентами: налагодження контактів зі сторонами та організація простору для проведення медіації.

Другий етап. На цьому етапі медіатор знайомить учасників з процедурою медіації та її принципами, обговорює зі сторонами правила медіації, відповідає на питання сторін. Перш ніж безпосередньо перейти до обговорення змісту конфліктної ситуації, необхідно переконатися,

що сторони розуміють суть процедури, її принципи та погоджуються дотримуватися правил і брати участь у медіації.

Третій етап. Цей етап починається із поясненням сторін, коли медіатор уважно слухає та аналізує всі обставини на які посилається сторона конфлікту, зазвичай на цьому етапі надаються різні докази, на що посилається та чи інша сторона, а також що може бути важливим для досягнення компромісного рішення.

Четвертий етап. На цьому етапі сторони визначають шляхи розв'язання проблеми та знаходять кілька варіантів для його вирішення та обирають той варіант, який має на меті максимально задовольнити інтереси обох сторін.

П'ятий етап. Останній етап процедури медіації спрямовано на підписання документа, який офіційно закріплює досягнуте протягом попереднього етапу порозуміння. Порозуміння саме по собі – це завжди добре, однак, допоки воно залишається словесною декларацією, немає впевненості, що сторони дійсно порозумілися, як конкретно (до деталей) вони будуть виконувати спільний план виходу із конфлікту. Основний момент, так це, щоб угода містила детальний план виходу з конфліктної ситуації зі вказаними часовими рамками та розподілом відповідальності між учасниками конфлікту. Формулювання угоди повинні бути чіткими [12].

На думку Галини Єрмоєнко, історія медіації в Україні сягає близько 10 років. У рамках донорських проектів було підготовлено чимало медіаторів, але переважно вони так і не знайшли застосування своїм навичкам. Однією з причин невitreбуваності медіації є інформаційний вакуум про те, що застосовувати медіацію просто вигідно з усіх точок зору: заощаджуються кошти на судові витрати і послуги юристів, заощаджується час на розв'язання спору. Окрім того, зменшується до мінімуму можливість упередженого підходу при прийнятті рішення саме тому, що рішення приймають самі сторони. Великою перевагою є також те, що відсоток добровільного виконання рішень, прийнятих за взаємною згодою, є дуже значним. Хоча слід зауважити, що є і досить успішний досвід застосування медіації в Україні (наприклад, у сфері відновного правосуддя (примирення злочинця і потерпілого),

охорони здоров'я, спорів між господарюючими суб'єктами, конфліктів на робочому місці, сімейних відносин) [11].

В Україні до розгляду Верховної Ради України був поданий проект Закону України «Про медіацію», що має на меті законодавчо закріпити механізми врегулювання спору із чіткими нормами, що будуть відображені в національному законодавстві [13].

Проект закону визначає широку сферу застосування медіації, у вирішенні таких конфліктів: сімейних, трудових, цивільних, адміністративних, господарських, а також у справах про адміністративні правопорушення, у провадженні щодо кримінальних проступків, злочинів невеликої чи середньої тяжкості, а також у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення, передбаченого ст. 477 Кримінального процесуального кодексу України.

Відповідні зміни, які були внесені до процесуальних кодексів України 2017 – 2018 років, було запроваджено врегулювання спору за участю судді, що проводиться за згодою сторін до початку розгляду справи по суті. Про проведення процедури врегулювання спору за участю судді суд постановляє ухвалу, якою одночасно зупиняє провадження у справі. У разі недосягнення сторонами мирного врегулювання спору повторне проведення врегулювання спору за участю судді не допускається. Отже, що ми маємо на даному етапі, медіаційні елементи вже присутні у національному законодавстві, як окремо закріпленні норми [14].

Висновки. Дослідивши дану тему ми прийшли до висновків, що інститут медіації базується на примиренні як на певному інституті громадянського суспільства і в першу чергу регулюється соціальними нормами, в тому числі й нормами права. Тому, ми вважаємо, що не є доцільним надмірна нормативна регламентація та законодавче закріплення процедури, а особливо з вказівкою про її обов'язковість стосовно певного виду суспільних відносин, адже тоді інститут медіації втратить свою базисну основу примирення, адже як стверджують фахівці, переваги медіації в тому, що «медіація дозволяє сторонам особисто приймати рішення» [11]. Крім того в процесі здійснення медіативних процедур, на етапі примирення сторін слід враховувати ментальні особливості учасників конфлікту і проводити перего-

вори відповідно до специфіки ментальності, особливо коли примирення здійснюється до різних груп населення, які сповідують різну релігію. Мають різний соціальний стан, тощо.

Поряд з тим медіація на етапі досудового врегулювання також матиме свої позитивні результати. Звичайно, позасудове вирішення спорів не зможе повністю замінити судові органи, але може допомогти їм і частково звільнити від навантаження. Наприклад, у багатьох країнах будь-яка справа (комерційна, цивільна, сімейна) перед тим, як розглядатися у суді, повинна бути передана на медіацію. Лише коли сторони не дійшли згоди, суддя розглядатиме справу в суді. Але навіть якщо справа і розглядається у суді, сторони будуть менш емоційними і дозволять судді сконцентруватися на справі, а не працювати з їхніми емоціями.

Загалом, успішність примирення напряму залежить від ментальних особливостей сторін, які беруть участь у конфліктній ситуації, тому при здійсненні примирення слід керуватись різними соціальними нормами та навиками виходу із конфліктних ситуацій. Погоджуємось із думкою, що фактором гальмування розвитку медіації є ментальна складова, а тому вважаємо, що запровадження інституту медіації має відбуватись поступально і не бути нормативно зарегульованим. Притримуємось думки, що медіацію слід відрізнити від примирення, остання часто може бути складовою медіації, а часом самостійним процесом, який регламентується соціальними нормами.

Література

1. Філик Н. В. Державно-правові засади громадянського суспільства: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Національна академія внутрішніх справ України / Н. В. Філик. – К., 2004. – 19 с.

2. Бурма С. К. Інститут дружнього врегулювання у доктрині міжнародного права / С. К. Бурма // Форум права. – 2015. – № 1. – С. 32-37.

3. Примирення між українцями і росіянами можливе?! [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://news.ugcc.ua/articles/primirennya_m%D1%96zh_ukraintsyami_%D1%96_ros%D1%96yanami_mozhlive_79284.html.

4. Опренко М. Чи здатна медіація розвантажити вітчизняну Феміду та чи потрібна така практика суспільству? Закон і бізнес, 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zib.com.ua/ua/117586-chi_zdatna_mediacya_rozvantazhiti_sudi_ta_chi_potribna_taka.html

5. Скрипник С. Успіх медіації – це взаєморозуміння сторін. 15 листопада 2016 р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/uspih-mediacyi--ce-vzaemorozuminnya-storin-.html>

6. Сидельніков О. Д. Інститут примирення сторін в адміністративному судочинстві: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / О. Д. Сидельніков – Харків, 2017. – 21 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/12577>.

7. Особливості укладення угоди про примирення в кримінальному процесі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://areslex.com/blog/531-osoblivosti-ukladennya-ugodi-pro-primirennya-v-kriminalnomu-protsesi>.

8. Подцерковний О. До проблеми примирення сторін у господарському процесі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/10141/PODTSERKOVNYI%20Do%20problem%20prumuren%20storin%202011.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

9. Труба В. І. Правовідносини з примирення в сімейному праві Восьмі юридичні диспути з актуальних проблем приватного права, 2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/handle/123456789/18115/105-108.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

10. Альтернативні підходи до розв'язання конфліктів: теорія і практика застосування / уклад.: Н. Гайдук, І. Сенюта, О. Бік, Х. Терешко. – Львів: ПАІС, 2007. – 296 с.

11. Медіація як спосіб вирішення суперечок. 2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.training.com.ua/live/interview/Mediatsiya_yak_sposib_virishennya_superechok

12. Медіація – мистецтво вирішувати конфлікти. Знайомство з теорією, методом і професійними технологіями / [перекладачі: Г. Мета, Г. Похмелкина / Переклад з нім. Г. Похмелкін]. – М.: Verte, 2004.

13. *Про* медіацію: Проект Закону України (реєстр. № 2480 від 27.03.2015), внесений на розгляд Верховної Ради України групою народних депутатів на чолі з А. І. Шкрум та О. І. Сироїд [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=54558.

14. *Матеріали* курсу підготовки медіаторів із кола посадовців, які займають керівні посади в органах виконавчої, законодавчої та судової влади. Спільна програма Європейської Комісії та Ради Європи «Прозорість та ефективність судової системи України». – Київ, 2010. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.vkksu.gov.ua/print/ua/mijnarodne>

15. *Череватюк В. Б.* Медіативна процедура вирішення спорів: теоретичні і практичні аспекти / В. Череватюк, К. Сірук // Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право». 36. наук. пр. – К.: НАУ, 2015. – № 2 (35). – С. 11–18.

References

1. *Filyk N. V.* Derzhavno-pravovi zasady gromadjans'kogo suspil'stva: avtoref. dys. ... kand. juryd. nauk: 12.00.01 / Nacional'na akademija vnutrishnih sprav Ukrai'ny / N. V. Filyk. – K., 2004. – 19 s.

2. *Burma S. K.* Instytut družn'ogo vreguljuvannja u doktryni mizhnarodnogo prava / S. K. Burma // Forum prava. – 2015. – № 1. – S. 32-37.

3. *Prymyrennja* mizh ukrai'ncjamy i rosijanamy mozhlyve?! [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://news.ugcc.ua/articles/primirennja_m%D1%96zh_ukraintsyami_%D1%96_ros%D1%96yanami_mozhlyve_79284.html.

4. *Oprenko M.* Chy zdatna mediacija rozvantazhyty vitchyznjanu Femidu ta chy potribna taka praktyka suspil'stvu? [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: https://zib.com.ua/ua/117586-chi_zdatna_mediacya_rozvantazhiti_sudi_ta_chi_potribna_taka.html.

5. *Skrypnyk S.* Uspih mediacii' – ce vzajemorozuminnja storin [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: [http://yur-gazeta.com/dumka-](http://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/uspih-mediacyi--ce-vzaemorozuminnja-storin-.html)

[eksperta/uspih-mediacyi--ce-vzaemorozuminnja-storin-.html](http://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/uspih-mediacyi--ce-vzaemorozuminnja-storin-.html)

6. *Sydjel'nikov O. D.* Instytut prymyrennja storin v administratyvnomu sudochynstvi: avtoref. dys. ... kand. juryd. nauk / O. D. Sydjel'nikov – Harkiv, 2017. – 21 s. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/12577>.

7. *Osoblyvosti* ukladennja ugody pro prymyrennja v kryminal'nomu procesi [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <https://areslex.com/blog/531-osoblivosti-ukladennja-ugodi-pro-primirennja-v-kriminalnomu-protsesi>.

8. *Podcerkovnyj O.* Do problemy prymyrennja storin u gospodars'komu procesi [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/10141/PODTSERKOVNYI%20Do%20problemu%20prumuren%20storin%202011.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

9. *Truba V. I.* Pravovidnosyny z prymyrennja v simejnomu pravi [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/handle/123456789/18115/105-108.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

10. *Al'ternatyvni* pidhody do rozv'jazannja konfliktiv: teorija i praktyka zastosuvannja / uklad.: N. Gajduk, I. Senjuta, O. Bik, H. Tereshko. – L'viv: PAIS, 2007. – 296 s.

11. *Mediacija* jak sposib vyrishennja superechok [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.training.com.ua/live/interview/Mediatsiya_yak_sposib_virishennja_superechok.

12. *Mediacija* – mystectvo vyrishuvaty konfliktu. Znajomstvo z teorijeju, metodom i profesijnymy tehnologijamy / [perekladachi: G. Meta, G. Pohmelkina / Pereklad z nim. G. Pohmelkin]. – M.: Verte, 2004.

13. *Pro* mediaciju: Proekt Zakonu Ukrai'ny (rejeestr. № 2480 vid 27.03.2015), vnesenyj na rozgljad Verhovnoi' Rady Ukrai'ny grupuju narodnyh deputativ na choli z A. I. Shkrum ta O. I. Syroi'd [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=54558.

14. *Materialy* kursu pidgotovky mediatoriv iz kola posadovciv, jaki zajmajut' kerivni posady v organah vykonavchoi', zakonodavchoi' ta sudovoi' vlady. Spil'na programa Jevropejs'koi' Komisii' ta Rady Jevropy «Prozorist' ta efektyvnist' sudovoi'

systemy Ukrainy». – Kyi'v, 2010. [Elektronnyj resurs]. – Rezhy m dostupu: <https://www.vkksu.gov.ua/print/ua/mijnarodne>

15. Cherevatjuk V. B. Mediatyvna procedura vyrishennja sporiv: teoretychni i praktychni

aspekty / V. Cherevatjuk, K. Siruk // Naukovi prac i Nacional'nogo aviacijnogo universytetu. Serija: Jurydychnyj visnyk «Povitrjane i kosmichne pravo». Zb. nauk. pr. – K.: NAU, 2015. – № 2 (35). – S. 11–18.

V. Cerevatiuk, R. Say

INSTITUTE OF CONTRACTING PARTIES AS A PREREQUISITE OF MEDIATION IN THE CONTEXT OF THE SPECIFICITY OF MENTALITY

National Aviation University

Kosmonavta Komarova Avenue, 1, 03680, Kyiv, Ukraine

E-mails: vitacherev@ukr.net, say97@icloud.com

Purpose: the authors investigate the legal nature of the institution of reconciliation and its interrelation with mediation. The purpose of the article is to analyze the peculiarities of the application of the institution of reconciliation in various spheres of social life and to analyze the dependence between reconciliation and the peculiarities of the mentality of the parties in the application of reconciliation procedures or in the further mediation. **Methods:** the methodological basis of the research consisted of general scientific methods of cognition, comparative legal; sociological; logical; dialectical. **Results:** it is stated that the success of reconciliation directly depends on the mental characteristics of the parties involved in the conflict situation. It is proved that the factor of inhibition of the development of mediation is a mental component. Accordingly, we think that the introduction of the institution of mediation should be a progressive process and not be highly normative regulated. **Discussion:** in this article, the authors develop the idea that mediation should be distinguished from reconciliation, the latter may often be a component of mediation, and sometimes an independent process that is governed by social norms.

Researching this topic, it can be concluded that the institution of mediation is based on reconciliation as a certain institute of civil society and it is first of all regulated by social norms, including the norms of law. Therefore, we think that excessive regulatory and legislative consolidation of the procedure is unnecessary, especially with the indication of its obligatoriness concerning particular type of public relations, since then the institution of mediation will lose its basic basis of reconciliation, since, as experts argue, the benefits of mediation is that «mediation allows the parties to make personal decisions». Furthermore, in the process of mediation procedures, at the conciliation stage, the mental characteristics of the parties to the conflict should be taken into account and negotiations be conducted in accordance with the specificity of the mentality, especially when reconciliation is carried out among different groups of people who profess different religions, have different views on life, social status, etc.

Keywords: mediation; institution of reconciliation; legislative consolidation; mentality; extrajudicial settlement of disputes.